

Obsah

Úvod	5
1. Výzkumy výsledků vzdělávání: historie a používané postupy	9
1.1 Využití standardizovaných testů k hodnocení výsledků vzdělávání	9
1.2 Aktivity Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání	12
1.2.1 Začátky mezinárodních výzkumů - iniciativa akademické obce	12
1.2.2 Periodická šetření matematických a přírodovědných vědomostí a dovedností	13
1.2.3 Periodická šetření čtenářské gramotnosti	14
1.2.4 Méně tradiční oblasti hodnocení zahrnuté do studií IEA	15
1.3 Aktivity OECD na poli měření výsledků vzdělávání	16
1.3.1 Přípravné aktivity pro výzkum OECD PISA - klíčové a mezipředmětové kompetence	16
1.3.2 Výzkum PISA	19
1.4 Výzkum studentů vysokých škol	20
1.5 Výzkumy v dospělé populaci	21
1.6 Realizace mezinárodních výzkumů výsledků vzdělávání žáků	22
1.6.1 Jednotlivé kroky realizace mezinárodních výzkumů	22
1.6.2 Rozdíly ve výzkumech IEA a OECD	31
1.7 Prezentace výsledků	32
2. Vývoj v konceptualizaci hodnocených oblastí	35
2.1 Výzkumy Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání	35
2.1.1 Matematika a přírodovědné předměty ve výzkumu TIMSS	35
2.1.2 Čtenářská gramotnost ve výzkumu PIRLS	38
2.2 Konceptuální rámce oblastí hodnocených ve výzkumu PISA	39
2.2.1 Čtenářská gramotnost ve výzkumu PISA	40
2.2.2 Matematická gramotnost ve výzkumu PISA	43
2.2.3 Přírodovědná gramotnost ve výzkumu PISA	45
2.2.4 Postoje k přírodním vědám a životnímu prostředí ve výzkumu PISA	46
2.2.5. Metakognitivní dovednosti ve výzkumu PISA	47
2.2.6 Řešení problémů ve výzkumu PISA	48
2.2.7 Finanční gramotnost ve výzkumu PISA	54
2.3 Konceptuální rámce oblastí hodnocených ve výzkumu PIAAC	55
3. Metodologie mezinárodních výzkumů	59
3.1 Konstrukce testů a dotazníků	59
3.1.1 Konstrukce testů	59
3.1.2 Konstrukce dotazníků	62
3.2 Konstrukce výběrů a vážení dat	68
3.2.1 Konstrukce výběrů	68
3.2.2 Konstrukce vah	72
3.2.3 Replikační váhy	73
3.3 Postupy škálování a prezentace výsledků	78

3.3.1	Teorie odpovědi na položku.....	78
3.3.2	Vícenásobná imputace.....	79
3.3.3	Měření trendů.....	81
3.3.4	Úrovně způsobilosti.....	82
3.4	Práce s daty.....	87
3.4.1	Datové soubory.....	87
3.4.2	Použití žákovských vah.....	87
3.4.3	Práce s plausibilními hodnotami a replikačními váhami.....	89
3.4.4	Další nástroje umožňující jednoduchou práci s daty.....	92
4.	Vývoj pohledů na cíle, možnosti a využití výzkumů.....	95
4.1	Ohlédnutí za metodologickým vývojem.....	95
4.1.1	Vývoj v oblasti konstrukce testu a dotazníku.....	95
4.1.2	Vývoj v technologické oblasti.....	97
4.1.3	Ověřované vzdělávací cíle.....	100
4.1.4	Moderní systémy kombinující formativní a sumativní hodnocení.....	104
4.2	Využití dat z mezinárodních výzkumů - historie a současnost.....	107
4.2.1	Hledání faktorů ovlivňujících výsledky vzdělávání.....	107
4.2.2	Mezinárodní výzkumy a výzkumy efektivity školního vzdělávání.....	111
4.2.3	Rozvoj metodologických postupů.....	114
4.2.4	Využití dat českými výzkumníky.....	121
5.	Kritika mezinárodních výzkumů a její reflexe.....	123
5.1	Pohledy na užitečnost a škodlivost dopadů mezinárodních výzkumů.....	123
5.1.1	Diskuse v mezinárodní komunitě.....	123
5.1.2	Kritika mezinárodních výzkumů v českých pedagogických časopisech.....	131
5.2	Výhled do budoucna - možné cesty k překonání nedostatků.....	133
5.2.1	Úvahy o budoucím směřování mezinárodních výzkumů výsledků vzdělávání.....	133
5.2.2	Využití mezinárodních výzkumů na národní úrovni - inspirace z Německa.....	138
6.	Shrnutí poznatků z mezinárodních výzkumů týkajících se českého vzdělávacího systému.....	143
6.1	Silné a slabé stránky v měřených oblastech a dlouhodobé trendy.....	143
6.1.1	Kognitivní výsledky.....	143
6.1.2	Nekognitivní výsledky.....	152
6.2	Rozložení výsledků v populaci.....	155
6.2.1	Rozložení výsledků a socioekonomické souvislosti.....	155
6.2.2	Poznatky týkající se rozdílů mezi skupinami.....	161
6.3	Další poznatky z mezinárodních výzkumů výsledků vzdělávání žáků.....	164
	Závěrem: Poznatky a příležitosti pro českou odbornou komunitu.....	167
	Literatura.....	177
	Seznam zkratk.....	187
	Příloha 1: Přehled realizace mezinárodních výzkumů výsledků vzdělávání žáků v ČR.....	189
	Příloha 2: Ilustrativní úlohy.....	191
	Summary.....	197